

ההיערכות הצבאית בנגב:

פיצוי חלקי בלבד

על אובדן סיני

נסיגת צה"ל מחצי האי סיני תחייב אותו לפריסה מואצת וקדחתנית במרחבי הנגב — מיבצע מסוכך ויקר

— מאת ד"ר עמיהוד ישראלי —

הנסיגה מסיני, האמורה להתבצע במרוצת שלוש השנים הקרובות, תחזיר את ישראל ל"מדיה הטבעיים" (כהגדרתו של סאדאת), היינו תצמצם את מרחבה הטריטוריאלי בכ-61,000 קמ"ר. השטחים שישארו בתחום שליטתנו יכללו את הגולן ושולייחרמון (1,150 קמ"ר), שומרון ויהודה (5,504 קמ"ר), רצועת עזה (300 קמ"ר), ותחומי "ישראל הוותיקה" בתוככי "הקו הירוק" המשתרעים על פני 20,325 קמ"ר יבשתיים.

יהודה ושומרון תופסים כ-21% משטחה של ארץ-ישראל המורחבת. הטופוגרפיה ההררית והריכוז הדמוגרפי המקורי מי אינם מאפשרים ניצול רב ממדים של מרחב זה להיערכות צבאית מסיבית. שטחו של הגולן מצומצם מדי וקרוב מדי לתחום הסורי. הוא הדין ברצף עת-עזה. הגליל (או "מחוז ה"צפון", המשתרע על 3,325 קמ"ר) צפון בחובו מיגבלות מרחביות, טופוגרפיות וישוביות. נותר, איפוא, הנגב כעתור דת הפיתוח הלאומית וכמרחב היבשתי הבלעדי, שייאלץ למלא את מרבית תפקודי התשתית הצבאית, שהתפרסה עד כה במרחבי סיני.

הנגב, או "נפת באר-שבע" (הכוללת את אגני הנחלים גרר ובשור, איזור באר-שבע, הערבה והר-הנגב בואכה קודקוד מפרץ אילת) — משתרע על פני 12,835 קמ"ר, המהווים רק כ-21% ממרחבי סיני. מכלל שטחי א"י המערבית — והגולן בכללם — תופס הנגב פחות ממחצית (47%). משטח יש-ראל שבתחומי "הקו הירוק", מהווה הנגב 63.1% במרחבי הנגב והערבה מתגוררת רק 6.8% מאוכלוסיית ישראל, שהם כרבע מיליון נפש (כולל הבד"וים). בתקופת המנדט הבריטי הכיל הנגב פחות משליש הי אחוז של כל אוכלוסיית א"י המערבית.

מיגבלות חמורות

פריסת התשתית הצבאית והי לוגיסטית של צה"ל בנגב כרוכה במכלול בעיות קשות:

(א) קצחו הדרומי של "משולש הנגב" נעדר כל עור-מק גיאוגרפי ראוי לשמו. ברוב חב קיבוץ אילות, למשל, מצ-טמצם המרחק בין גבול ירדן לבין סיני ל-10 ק"מ בלבד. ברוחב גרופית — המרחק הי-אוירי מגיע ל-27 ק"מ, וברוחב ניצנה — ל-87 ק"מ. מותניו "העבים" של הנגב בגיזרת כפר ירחם מגיעים למכסימום של כ-100 ק"מ בלבד.

(ב) חלקים ניכרים מהנגב אינם ראויים, לא מבחינת התב-ליט והמיסלע ולא מבחינת היע-דר מים. להיערכות צבאית נר-חבת: בנגב הצפוני, גזרת הי-רמות והאגנים וכן איזור הרי-הקמטים ושני המכתשים — מקשים על פריסת תשתית רח-בה. מרחבים אחרים באיזור זה תפוסים כבר ע"י מיפעלי חרוי-שת, הכור הגרעיני, ושטחים שהוקצו לבסיסים תעשייתיים, לשדות תעופה אזרחיים ולמיפע-לי-פיתוח שונים. בנגב המרכזי — מוצאים מכלל תיכנון מרחב מכתש רמון והפסגות הגבוהות העוטרות אותו. שקע הערבה למלוא אורכו — פסול מראש מחמת סמיכותו לגבול הירדני, בדרום הנגב, במרחב האגנים הגדולים ניתן להקצות שטחים המתאימים טופוגרפית להיער-כות צבאית, אלא דאיעקא שי-אלה חסרים, כאמור, עומק גי-אוגרפי, נעדרים תשתית ישו-בית ותחבורתית מינמלית ואף לוקים במיגבלות חמורות הנוב-עות מהיעדר מים.

(ג) הקודקוד הדרומי ביו-

ההיערכות הצבאית בנגב: פיצוי חלקי בלבד על אובדן סיני

פוסלים את הרעיון מניהוביה. זאת ועוד, נושאת מטוסים מיר שנת עלולה להפוך למיפגע בטי חוני ממדרגה ראשונה.

מערך ביצועים

● המערך הלוגיסטי והפסטי — צרותו ומארכותו של הנגב יגרמו להיערכות מרחבית שונה וחדשה של השריון וגיסיורי תי. בקודקוד הדרומי ביותר של מרחב אילת היא צורך ל- תכנן ולהתקין מערך ביצועים קשיח ומעובה, משולב ברצוי

תר של הנגב, קרי מרחב אילת, אינו מתאים לפריסת מערך צבאי נרחב לא רק מחמת צמי דונו לגבולות ירדן וסיני, אלא מחמת תבליטו ההררי והמשו סע, תפוצת מניפות-הסחה המבוחרות, חסימת המליחה מפאתי צפון, וקוצרו של חוף הים — המצופף המעובה במת קנים שונים, ובכללם נמל אי לת, מסוף הנפט, חוות המיכ לים ומיתקני ההתפלה.

שליטה ישירה

המגיבלות המרחביות, התבי לישיות, האקלימיות וההידרו גרפיות הן, כאמור, מרובות וסבוכות. במיסגרת רשימה זו תעכב על כמה מהשלכותיהן הצבאיות והאסטרטגיות:

● חיל-הים — חיל זה אמור לאבד את בסיסו הימי באופירה ואת שליטתו הישירה על מצרי טיראן, וזאת בנוסף לאובדן מעי גנים אלטרנטיביים אחרים בחו פי מפרץ סואץ ומפרץ אילת. יחידותיו המבצעיות של החיל יאולצו להתכנס רק בנמל אי לת ופגיעותן תגדול באורח מסוי כן ביותר, אם בהתקפת פתע אוירית, אם בפשיטה ימית-אוירית משולבת ואם בהרעשת ארטילריה יבשתית. שליטתו של חיל הים במרחב ים סוף תיפגם באורח ניכר, יעדו העני קרי של חיל זה יתמקד באבי סחת השיט במצרי טיראן מול חופים עויינים (לפחות חופי סעודיה וירדן), ובמניעת הפי כתו של מפרץ אילת ונמל-האם למלכודת ימית סגורה ומסוגי רת. גם מבחינת מיבצעים התי קפיים בעתיד — תוקטן האפקי טיביות של חיל הים עקב התי ארכות נתיבי השיט, אובדן הן הפתעה מלכתחילה והעדר אלי טרנטיבה לנמל האם האחד והי ירד (אילת). יחידות הצי במפי רץ אילת תצטרכנה לקיים במת כוננות ואתראה גבוהה במיוחד על מנת לקדם פני כל התקפת פתע, נוטה פרל-הרבור.

● חיל-האוויר — הצמצום הדראסטי במרחבי הפריסה של חיל-האוויר ובמספר מתקניו — יחשוף את מתקני הקרקע שלו בנגב לסיכונים ניכרים. יצמק את המרחב האווירי וטווח-הי אתראה, יאלץ נקישת אמצעי כוננות ומנע יעילים יותר (כי גון: שעות-טיסה נוספות, פיט רולי קבע בשמי הנגב, פיזור מטוסי היירוט והתקיפה במית קנים נוספים שבמרכז הארץ ואחזקת חלק מסויים ממטוסי החייל בשיוט אווירי קבוע). היא צורך להצטייד במטוסים מתוחכמים ביותר, במערכות מק"ם וחישה מעופפות וכיו"ב על-מנת לפצות את מערך ההגנה האווירי על אובדן מרחביו בסיני, וכדי להאריך את טווחי האתראה הצבאי והאורחי גם יחד. הדברים אמורים לא רק כלפי מצרים, שלגביה ייגט הכלל כבדתו וחדשה, אלא גם לעבר סעודיה וירדן.

אובדן שדות התעופה בסיני אמור לא רק בחמשת השדות הגדולים (איתם, עציין, אופיר, רפידים קתרינה) אלא בתריסר מינחתים ומסלולים מאולתרים נוספים. התמורה בנגב תצטרם צם, ככל הידוע, בנינו שני שדות תעופה בלבד במרחב טריטוריאלי מצומצם — ויש בכך סיכונים ומיגבלות. נראה, שהחיל יצטרך לשקול רכישת מטוסי קרב-הפצה הממריאים אנחית. אולם יתרום זה צופן בחובו גם את מגבלותיהם. ה מטוסים המיבצעים הללו לר קים במהירות תת-קולית, בטוח מיבצעי קצר ובמשקל מינשאים מצומצם. יכולתם להתמודד ב הצלחה עם המטוסים המתקדי מים המצויים בזירה — מוגב לת.

ברחבי הנגב. קו הגבול עם סיני (206 ק"מ) יעובה במערכות של כבישי אורך ורוחב ותחנות אתראה קרקעיות יוצבו בפסגות ההרריות הגבוהות, המתנשאות מעל ל-1,000 מ' מערבית ודרו מית למכתש רמון.

פגיעותו של קו הערבה במקרה ותגבש, "החזית המזרחית". יחידות מחסני חירום, מצבורי דלק ונשק יועתקו מסיני וימוקי זו בנגב בבניה תת-קרקעית ובהיערכות מאסיבית. מיתקנים שונים, בסיסי תובלה, מחנות וחוניים — ישובצו בתפוזות

שמשאביו מצומצמים. ייתכן ש- היא טעם להחיש את השלמת קו מסילת הברזל מבקעת-צין לאילת. אם הכל יתנהל כחזוי וכמי תוכנן במישור הפוליטי, וצה"ל יפנה את סיני תוך שלוש שנים יעמוד בקרוב בפיתחה של תקרי פה חדשה, שסימניה יהיו היערי כות מואצת וקדחתנית במרחבי הנגב, תוך השקעת הון-תועפות בינוי מערכי תשתית ולוגיסטיי קה צבאיים ופריסת מארג תחי בורתי חדש, שישנו את פני ה גב מהקצה לקצה.

העומס על התקציב הלאומי יכבד יותר מאשר אי-פעם, ארן להניח שארה"ב תפצה את יש" ראל אלא בחלק מסויים מההש קעות הדרושות. אורחי המדיי זה יידרשו להדק את החגורות יותר מתמיד על מובח ההימור על סיכויי השלום עם מצרים, בטוח הקצר צפויה אינפלציה גואה ומסחררת כחלק מ-מאזן השלום השלילי עם מצרים, הלווא כבר פסקו הקדמונים אם רצונך בשלום, היכון למל חמה. אמירה זו יפה מאין כמו לת לנסיבות שתיווצרנה בעתיד,

בנייתה או רכישתה של גור שאח מטוסים אינה באה בחשי בון מחמת נימוקים רבים וכבי די משקל. הון-עסק הכרוך בפרוייקט זה, נוכח המשאבים הכספיים המצומצמים וסולמ העדיפות השונה של צה"ל,